

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
Eduskunta

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston lausunto valtion talousarvioesityksestä vuodelle 2023

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviralta kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023 (HE 154/2022 vp). Valvira toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Valvira esitti vuoden 2023 talousarvioesitykseen otettavaksi yhteensä 2 161 000 € lisämäärärahaa Valviran toimintamenomennille. Esitykseen sisältyivät seuraavat määrärahan lisäystä koskevat ehdotukset: sote-uudistukseen liittyvän ohjauksen ja valvonnan tarpeen edellyttämät voimavarat valvonnan vahvistamiseen (240 000 euroa, 2 htv, jota myöhemmin tarkennettu 160 000 euroon, 2 htv); Sote-uudistukseen liittyvän ohjauksen ja valvonnan tarpeen edellyttämät voimavarat valvonnan lisävahvistamiseen (Itsemääräämisoikeuslainsäädännön uudistamisen edellyttämät resurssit, 140 000 euroa, 2 htv); perusterveydenhuoltoon hoitoon pääsyn ohjauksen ja valvonnan tarpeen edellyttämät voimavarat (160 000 euroa, 2 htv); vanhuspalvelulain ohjauksen ja valvonnan aiheuttama voimavarojen tarve (160 000 euroa, 2 htv); tupakkalain mukaiset tehtävät (500 000 euroa, 6 htv); asumisterveyden resurssien vahvistaminen (80 000 euroa, 1 htv); juomavesidirektiivin toimeenpano (120 000 euroa, 1,5 htv); kansainvälisen adoptiopalvelunantajien jälkipalvelurahoituksen korottaminen (43 000 euroa); adoptiolautakunnan jäsenten palkkiot seuraavalle viisivuotiskaudelle (53 000 euroa); Soteri-hankkeen rahoitus vuodelle 2023 (315 000 euroa); sote-järjestämislain 44 §:n mukaisen valvontatietojen välittämisen mahdollistavan ratkaisun kehittämisen ja toteuttamisen rahoitus vuodelle 2023 (300 000 euroa) ja Valtorin julkaisualustan käyttöönoton ja kotisivujen siirron edellyttämät kustannukset vuodelle 2023 (50 000 euroa).

Valviran esityksistä hallituksen esitykseen vuoden 2023 talousarvioksi etenivät juomavesidirektiivin toimeenpano (1,5 htv, 120 000 euroa), Soteri-hankkeen rahoitus (315 000 euroa), Sote-uudistukseen liittyvän ohjauksen ja valvonnan tarpeen edellyttämät voimavarat

valvonnan vahvistamiseen (2 htv, 160 000 euroa) ja tupakkalain mukaiset tehtävät (6 htv, 500 000 euroa). Valvira pitää erityisen tärkeänä näiden hallituksen esitykseen vuoden 2023 talousarvioiksi edenneiden esitysten huomioimista talousarvioesityksessä.

Muut Valviran ehdotukset vuoden 2023 talousarvioesitykseen

Seuraavat Valviran ehdotukset eivät sisällyneet hallituksen esitykseen vuoden 2023 talousarvioesitykseksi. Valvira pitää erityisen tärkeänä seuraavien sosiaali- ja terveyshuollon ohjaukseen ja valvontaan, asumisterveyden resurssien vahvistamiseen, kansainvälisen adoptiopalvelunantajien jälkipalvelurahoitukseen sekä adoptiolautakunnan jäsenten palkkioihin esitettyjen pysyvien määrärahojen huomioista talousarvioesitykseen. Valvira pitää tärkeänä myös vuodelle 2023 esittämiään kertaluonteisia rahoitusesityksiä; Sote-järjestämislain 44 §:n mukaisen valvontatietojen välittämisen mahdollistavaa ratkaisua ja Valtorin julkaisualustan käyttöönottoa.

Itsemääräämisoikeuslainsäädännön uudistamisen edellyttämät resurssit

Itsemääräämisoikeuslainsäädäntöhankkeessa on tarkoituksena pitkjänteisesti vahvistaa asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeutta painottamalla sen edistämistä tukevia toimia ja palveluita sekä ehkäisemällä ennalta ja vähentämällä rajoitustoimenpiteiden käyttöä sosiaali- ja terveydenhuollossa. Sääntely koskisi laajasti eri palvelumuotoja sekä eri asiakasryhmiä. Näitä palveluita käyttää hyvin suuri osa väestöstä, joten kysymyksessä on myös laaja-alainen valvontakokonaisuus.

Ennen itsemääräämislainsäädännön voimaantuloa ja toimeenpanoa on valvontaviranomaisen roolia lisättävä ohjaukseen ja valvontaan liittyvissä tehtävissä, joissa on tarve ennakolliselle ja vuorovaikutteille valvonnalle jälkikäteisen valvonnan lisäksi. Itsemääräämislainsäädännön toimeenpano, ohjaus ja valvonta on iso ponnistus ja edellyttää Valviralta täysin uusien toimintakäytäntöjen kehittämistä. Itsemääräämislainsäädännön toimeenpano edellyttää Valviralle kahden henkilötövuoden lisäystä vuodesta 2023 lähtien, 2 htv 140 000 euroa.

Perusterveydenhuoltoon hoitoon pääsyn ohjauksen ja valvonnan tarpeen edellyttämät lisäresurssit

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta on annettu. Esityksen tarkoituksena on lyhentää perusterveydenhuoltoon ja suun terveydenhuoltoon kiireettömään hoitoon pääsyn määräaika. Hoitoon pääsyn tiukennus tulisi voimaan 1.4.2023. Lisäksi tarkennettaisiin säännöksiä hoitotakuun kuulumisesta opiskeluterveydenhuollon ja vankiterveydenhuollon sairaanhoitopalveluihin.

Hoitoon pääsyn määräaikojen sääntelyn toteutuminen edellyttää tehokasta viranomaisvalvontaa. Valviran ja aluehallintovirastojen on valvottava hoitoon pääsyn toteutumisen lisäksi sitä, tarjoavatko palvelunjärjestäjät riittävästi aikoja terveyskeskuksessa tai ohjaavatko he potilaita ostopalvelujen piiriin siten, että potilaat tosiasiaassa pääsevät hoitoon säädetyissä määräajoissa. Ennakoitavissa on, että hoitoon pääsyn toteutumisesta tehdään aiempaa enemmän kanteleita ja viranomaisille kohdistetaan paljon tiedusteluja uuden lainsäädännön sisällöstä. Hoitoon pääsyn tiukennuksen valvonta ja lain toimeenpano edellyttää Valviralle 2 htv:n pysyvän tarpeen vuodesta 2023 lähtien, 160 000 euroa.

Vanhuspalvelulain ohjauksen ja valvonnan aiheuttama voimavarojen tarve

Ns. vanhuspalvelulain 2-vaiheen esityksen keskeisenä tavoitteena on hallitusohjelman kirjausten mukaisesti vahvistaa kotihoidon resursseja ja laatua, kehittää asumisen välimuotoisia ratkaisuja ja palvelujärjestelmää, tehostaa omavalvontaa ja vanhuspalvelujen johtamista sekä ottaa käyttöön teknologisia ratkaisuja iäkkäiden henkilöiden kotiin annettavissa palveluissa. Lain on ehdotettu tulevan voimaan 1.1.2023.

Esitys johtaa isoihin muutoksiin nykyiseen tilanteeseen verrattuna ja esimerkiksi välimuotoisten asumisratkaisujen valvonta on haasteellista. Samoin erityisesti vanhustenhuollon henkilöstön saatavuuden haasteet heijastuvat lisääntyvinä valvontatehtävinä. Tämän hetken valvontaresursseilla ei ole mahdollista ohjata ja valvoa vanhuspalvelulain 2-vaiheen toimeenpanoa. Tämä edellyttää Valviralla pysyvän 2 htv:n lisäyksen vuodesta 2023 alkaen, 160 000 euroa.

Asumisterveyden resurssien vahvistaminen

Julkisten tilojen, kuten päiväkotien ja koulujen, sisäilmaongelmia ratkaisemaan on perustettu muun muassa valtioneuvoston hyväksymä Terveet tilat 2028 -ohjelma, jonka tavoitteena on tervehdyttää julkiset rakennukset ja tehostaa sisäilmasta oireilevien hoitoa ja kuntoutusta. Ohjelma on myös Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmataavoite. Sekä toimintaohjelmasta että yleisesti sisäilmaan liittyvien ongelmien laajuudesta johtuen Valviralle on kohdistunut asumisterveydessä merkittävästi uutta ohjaustarvetta viime vuosina. Nykyinen määrällisesti ohut resurssi (1 htv) ei ole riittänyt muun muassa siihen konkreettiseen työhön, jota esimerkiksi toimenpideohjelman puitteissa olisi terveydensuojelun keskusviranomaiselta odotettu. Lisääntyneen asumisterveyden ohjaustarpeen takia Valviran toiminta edellyttää lisäresurssointia yhden asiantuntijan verran vuodesta 2023 alkaen (1 htv), 80 000 euroa.

Sote-järjestämislain 44 §:n mukaisen valvontatietojen välittämisen mahdollistavan ratkaisun kehittämisen ja toteuttamisen rahoitus vuodelle 2023

Sote-järjestämislain (612/2021) 44§:ssä säädetään viranomaisten välisestä yhteistyöstä valvonnassa. Hyvinvointialueiden ja valvontaviranomaisten on ilmoitettava toisilleen epäkohdista ja puutteista sekä tarkastuskertomuksista. Laissa säädetään vastaavasta ilmoitusvelvollisuudesta myös Valviran, Fimean ja STUKin kesken. Vastaava vuosittainen velvollisuus on uudistuvassa lääkelaissa säilytetty kunnille (mahdollisesti siirtyä hyvinvointialueelle), niiden alueella olevien toimintayksiköiden rajatuista lääkevarastojen tarkastuksista ja raportoinnista tarkastuksista toimivaltaiselle aluehallintovirastolle.

Jotta viranomaiset ja palvelunjärjestäjät voivat hoitaa yllä mainitut velvollisuutensa tehokkaasti nykyteknologiaa hyödyntäen, on ensin suunniteltava ja toteutettava tietoarkkitehtuuria ja siihen liittyviä tietorakenteita sekä teknisiä rajapintoja ja kehitettävä uusia toimintatapoja. Samoin näiden tehtävien hoitamiseksi tulee tehdä muutoksia olemassa oleviin tietojärjestelmiin Valvirassa ja aluehallintovirastoissa. Muutoksia tarvitaan ainakin kehitteillä olevaan Soteri-rekisteriin, sen käyttöliittymiin ja teknisiin rajapintoihin sekä valvontaviranomaisten asianhallintajärjestelmiin ja niiden teknisiin rajapintoihin sekä tietovarasto- ja raportointiratkaisuihin. Valvira esittää valvontatietojen välittämisen mahdollistavan ratkaisun suunnitteluun ja kehittämiseen ja 1. vaiheen toteutukseen vuodelle 2023 rahoitusta 300 000 €. Toteutus jatkuu vuonna 2024.

Kansainvälisen adoptiopalvelunantajien jälkipalvelurahoituksen korottaminen

Valviralle on osoitettu vuoden 2018 talousarviossa 95 000 euron rahoitus adoptiopalvelunantajien lakisääteisten jälkipalvelutehtävien hoitamiseen (adoptiolaki 22/2012, 92 §, 93 § ja 33 §:n 2 momentin 3- ja 4-kohdat). Valvira on solminut adoptiopalvelunantajien (Interpedia, Pelastakaa Lapset ja Helsingin kaupunki) kanssa erilliset rahoitusso-pimukset ja valvonut määrärahan käyttöä yhdessä adoptiolautakun-nan kanssa. Määrärahan taso on asetettu vuonna 2016 silloiseen asiakasmääräarvioon perustuen. Vuonna 2017 palvelunantajien jäl-kipalvelua on käyttänyt 161 asiakasta ja määrä on noussut 249 asi-akkaaseen vuonna 2019.

Asiakasmäärien arvioidaan edelleen jatkavan nousua vuosittain 10–20%. Arvio perustuu Suomeen saapuneiden lasten lukumäärän tilas-tolliseen tarkasteluun ja kokemukseen asiakastyöstä. Asiakasmää-rien ennakoitun nousun perusteella Valvira esittää kansainvälisen adoptiopalvelunantajien jälkipalvelurahoituksen tason korottamista nykyisestä 95 000 eurosta 138 000 euroon eli 43 000 euron pysyvää määrärahalisäystä.

Adoptiolautakunnan jäsenten palkkiot seuraavalle viisivuotiskaudelle

Adoptiolautakunnan jäsenille ei ole maksettu kokouspalkkioita lauta-kunnan toiminnan aikana Valvirassa. Nykyisen lautakunnan asetta-misen yhteydessä useasta julkisesta organisaatioissa on ilmoitettu, että niiden ei ole mahdollista nimetä adoptiolautakuntaan uusia jäse-niä. Kokouspalkkion puuttuminen on kynnyskysymys yksityisellä sektoreilla työskenteleville asiantuntijoille, joten jäsenten saaminen lakisääteiseen lautakuntaan on ollut haastavaa. Adoptiolautakunta tarvitsee muiden asiantuntijalautakuntien tavoin resurssit jäsenten palkkionmaksuun, jotta se voi myös jatkossa työllistää jäseniään asi-antuntijaroolissaan adoptiolautakunnan lakisääteisissä tehtävissä.

Kokouspalkkio on perusteltu myös ajatellen jaostojen työllistävyyttä sekä yleistä menettelytapaa julkishallinnon lautakuntien asiantuntijoi-den työajan korvaamisena. Adoptiolautakunta työskentelee kol-messa jaostossa, joiden työmäärä jäsentä kohti vaihtelevat jaoston tehtävän ja kokousmäärien mukaisesti. Erityisen työllistävä on lupa-jaosto (viisi jäsentä ja puheenjohtaja), joka käsittelee suuren määrän adoptiohakemuksia vuosittain ja tekee näistä valituskelpoisia päätök-siä. Yksittäiseen lupajaoston kokoukseen luettavaa kertyy noin 15

tunnin verran ennen kokousta, jonka kesto on 3,5 tuntia ja joita on 11 vuodessa (22 työpäivää lukemiseen + kokousten kesto n. 40 h /vuosi). Lisäksi yksi lupajaoston jäsen osallistuu kerran kuussa pidettävään pieneen lupajaoston kokoukseen, johon on luettavaa noin 3-5 tunnin verran. Kansainvälisten asioiden jaoston kokoukseen kertyy luettavaa noin 2-3 tunnin verran ja yhden kokouksen kesto on noin 2,5 tuntia (kokouksia pidetään noin 9-11 kertaa vuodessa, jaostossa on seitsemän jäsentä ja puheenjohtaja). Adoptiolautakunnan täysistunto kokoontuu 4-5 kertaa vuodessa. Täysistunnon jäsenmäärä on 21-22 henkilöä (koostuen lupajaoston, kansainvälisten asioiden jaoston jäsenistä sekä kutsutuista täysistunnon jäsenistä).

Adoptiolautakunta toivoo, että palkkiomenettelyä yhdenmukaistetaan Valviran muiden lautakuntien käytäntöä vastaavaksi. Valvira esittää adoptiolautakunnan jäsenten kokouspalkkioihin pysyvää 53 000 € määrärahalisäystä vuodesta 2023 lähtien.

Valtorin julkaisualustan käyttöönoton ja kotisivujen siirron edellyttämät kustannukset vuodelle 2023

Valvira on käyttänyt ja kehittänyt yhdessä muiden hallinnonalan virastojen kanssa Sosiaali- ja terveysministeriön yhteistä julkaisualustaa (STM HA YJA) jo vuosia. Julkaisualustalla on virastojen kotisivut ja varasivustot. Nyt ministeriön yhteisen julkaisualustan kehittäminen on päätetty lopettaa ja virastot siirtyvät joko Valtorin julkaisualustan käyttäjäksi tai kilpailuttavat omat ratkaisunsa. Valvira esittää 50 000 euron rahoitusta vuodelle 2023 nykyratkaisun alasajon ja kotisivujen siirron Valtorin palveluun. Päätöksellä tavoitellaan pitkällä aikavälillä kustannussäästöjä sekä toimintavarmuuden parantumista erityisesti poikkeustilanteissa ja kyberhyökkäyksissä. Kustannus on Valvirasta riippumaton ja pakollinen kulu, johon on ollut vaikea varautua ennakoon.

Ratkaisija: Henriksson Markus

Virka-asema: Ylijohtaja

Esittelijät:

Lehtonen Niina, Lakimies

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu

asiankäsittelyjärjestelmässä.

Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.